

VODA

17. MUZEJSKA EDUKATIVNA AKCIJA

2. – 18. svibnja 2012.

Branka Beović, dipl. ing. građ.

Tema 17. muzejske edukativne akcije Sekcije muzejskih pedagoga Hrvatskog muzejskog društva u povodu Međunarodnog dana muzeja, 18. 5. 2012., bila je **voda**. Obilježavanje Međunarodnog dana muzeja pokrenuo je 1977. godine Međunarodni savjet za muzeje, ICOM. ICOM svojim članovima, muzejima i stručnjacima koji rade u muzejima, svake godine preporučuje temu vezanu za aktualne trendove i zbivanja u muzejskoj zajednici. Prilika je to da muzeji diljem svijeta skrenu pozornost široj javnosti na kulturnu baštinu i ulogu muzeja u njenom očuvanju. Tema Međunarodnog dana muzeja u 2012.-oj bila je "Muzeji u svijetu promjena. Novi izazovi, nove inspiracije."

Akcija je održana od 2. svibnja do 18. svibnja 2012. godine. U akciju su se uključili **muzeji, arhivi i galerije**

u Desiniću, Dubrovniku, Karlovcu, Klanjcu, Korčuli, Krapini, Kumrovcu, Opatiji, Osijeku, Ozlju, Pazinu, Puli, Rijeci, Rovinju, Sesvetama, Sinju, Sisku, Slavonskom Brodu, Splitu, Trilju, Velikoj Gorici, Vinkovcima, Virovitici, Vukovaru, Zadru, Zagrebu i Županji. Njih **pedeset i pet u dvadeset i sedam gradova!** Akcija je bila namijenjena učenicima osnovnih i srednjih škola te svim zainteresiranim posjetiteljima.

Domaćin je bio **MSU, Muzej suvremene umjetnosti** iz Zagreba, a voditeljica projekta i autorica programa **Nada Beroš**, viša kustosica i voditeljica Pedagoškog odjela MSU-a. Gospođa Beroš je istaknula da su ovom 17. muzejskom edukativnom akcijom željeli otkriti što nam danas znači voda, kako se odnosimo prema potocima, rijekama, jezerima, morima, oceanima, ali i najmanjim

Slika 1: Tena Letica, mlada dizajnerica i ilustratorica, napravila je zanimljivu knjižicu-ulaznicu- s programom događanja (MSU & HMD, 2012.)

Slike 2: 2009. godine ispred MSU u Zagrebu niknula je ... (snimila B. Beović)

barama, što su o vodi zapisali i otkrili znanstvenici, mislioci i izumitelji, kakvom su je doživjeli i predstavili pisci, umjetnici i glazbenici te kakvu nam priču o svemu tome pričaju muzeji, galerije, arhivi i knjižnice.

Program svih događanja objavljen je na internetskoj stranici domaćina, MSU, www.msu.hr, a tiskan je i u posebnoj knjižici koju je maštovito, poput plana grada s lokacijom ulica, u ovom slučaju muzeja, s podacima o programima događanja, oblikovala mlada dizajnerica i ilustratorica Tena Letica. Uz to izdana je i zanimljiva radna bilježnica uz izložbu "Zapisano na vodi". Obje se još uvijek mogu kupiti u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu.

U nastavku je dan popis muzeja (abecednim redom) sudionika u akciji Voda 2012. s kratkim sadržajem događanja.

Naziv programa osmišljenog u *Arheološkom muzeju* u Zagrebu bio je *Aquae lasae – Varaždinske Toplice*. U Zagrebu su za posjetitelje pripremljene brojne radionice, a organiziran je i izlet u Arheološki park *Aquae lasae*

Slike 3: ... neobična skulptura/fontana ... (snimila B. Beović)

u Varaždinskim Toplicama, gdje su posjetitelji na arheološkom terenu mogli vidjeti kako su izgledale i čemu su služile rimske terme.

U *Arheološkom muzeju Zadar* u Zadru za Akciju su odabrali *Priče iz morskih dubina*. Posjetitelji su mogli vidjeti kako se nekada plovilo i živjelo na moru, a kako i sam naziv programa kaže, bilo je tu i pričanja priča te likovnih radionica.

Dubrovački muzeji – Pomorski muzej – Arheološki muzej u Dubrovniku ponudio je program pod nazivom *Voda i more pričaju nam o Epidauru i Dubrovačkoj Republici*. Uz predavanja o važnosti vode u današnje vrijeme moglo se saznati kako su Dubrovčani dobili vodu u 15. stoljeću. Na radionici za najmlađe pojavio se i *sam Onofrio de la Cava*, a za malo starije održano je predavanje "Antički akvedukt Epidaura".

U *Etnografskom muzeju Istre/Museo etnografico dell'Istria* u Pazinu su u sklopu programa *Od brente do špine* održane interaktivne radionice na kojima su uz pomoć starih etnografskih predmeta prikazali kako se nekada voda dovodila u kuću i kako se postupalo s njom. Zanimljiva je priča o vodi (hrana, higijena, igre s vodom) prikazana kroz jedan dan u životu dječaka ili djevojčice iz 1952. i iz 2012. godine.

More (ni)je voda, bio je naziv programa *Etnografskog muzeja Split* u Splitu u kojemu su organizirali muzejsku pričaonicu i radionicu o moru, o izgubljenom svijetu ribara i starinskog ribarenja.

U *Etnografskom muzeju* u Zagrebu pripremili su izložbu *Rijeke i potoci na etnografskim fotografijama*. Posjetitelji su mogli vidjeti stare fotografije ne samo iz svakodnevnog života uz rijeku ili potok, već i s uzbudljive ekspedicije na rijeci Kupa iz 1923. godine.

Pokret u vodi osmislili su u *Galeriji Klovićevi dvori* u Zagrebu i priredili izložbu *Edgar Degas – skulpture*. Među sedamdeset i četiri skulpture trebalo je pronaći jednu posebnu kupačicu.

Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku pripremila je niz zanimljivih likovnih radionica u sklopu programa pod nazivom *Oblik vode – vodeni oblici*.

U *Galeriji umjetnina Grada Slavenskog Broda* u Slavenskom Brodu vodu su obradili kroz skulpturu, slikarstvo i fotografiju te pokušali posjetitelje programom *Voda u tisuću tonova* potaknuti da intenzivnije promišljaju temu vode.

Gliptoteka HAZU u Zagrebu pripremila je program pod nazivom *Voda i skulptura*. U svom stalnom postavu vizualno su naglasili deset skulptura Kršinića, Džamonje, Lozice, Meštrovića, Valdeca, Turkalja, Halačeva, Michiellija i Ružića, koje možemo povezati s vodom.

U *Gradskom muzeju Karlovac* u Karlovcu pozvali su posjetitelje da s njima *Zarone* u prošlost i upoznaju podvodnu kulturnu baštinu karlovačkog područja.

U *Gradskom muzeju Korčula* u Korčuli, naravno, program primjeren otoku – *Voda na otoku*. Ljudi i blago nekada, u davna vremena, znali su kolika je vrijednost vode. Čuvala se svaka kap dragocjene tekućine. Svaka

lokva. Održavali su ih. Ugradili ih u Statut grada i otoka. Da ih ne bi potpuno prepustili zaboravu, tijekom ove akcije istražili su gdje su i u kakvom su stanju danas.

U *Gradskom muzeju Sisak* u Sisku, gradu na tri rijeke, pripremili su program *Sisak, život na vodi*. Kroz bogat edukativni program ukazali su na značaj rijeka i vode za Sisak, a organizirano je i puštanje nekoliko stotina papirnatih sisačkih šiklji izrađenih na radionicama.

U *Gradskom muzeju Vinkovci - Etnološki odjel* u Vinkovcima u sklopu izložbe *Voda - eliksir života*, posjetitelji su mogli vidjeti posude za vodu od različitih materijala i tehnika izrade i uresa, maketu vodenice, pribor za ribolov i druge predmete vezane uz vodu.

Slike 4: ... *Oči pročišćenja*, poljskog kipara Mirostawa Balke (snimila B. Beović)

Kako je nekada izgledala Virovitica moglo se vidjeti u *Gradskom muzeju Virovitica* u Virovitici. Na mjestu dvorca nalazila se utvrda s opkopom ispunjenim vodom, preko mreže kanala izgrađeni su mostovi, u vodenicama oko Virovitice mljelo se žito, a na potoku prala odjeća. Dakle, s pravom naziv izložbe *Grad na vodi*.

U *Gradskom muzeju Vukovar* u Vukovaru u sklopu programu *Dunavskim veslima* predstavljen je Hrvatski veslački klub Vukovar.

Izložba u *Hrvatskom državnom arhivu* u Zagrebu *Hrvati na Titanicu - izložba izvornika koji se čuvaju u Hrvatskom državnom arhivu*, otkrila je kakva je bila sudbina Hrvata na brodu Titanic, koji je nakon sudara s ledenim brijegom 14. travnja 1912. godine potonuo u Atlantskom oceanu.

U *Hrvatskom muzeju naivne umjetnosti* u Zagrebu, koji je pripremio program pod nazivom *Bez vode nema života: slikovnica i multimedijalni projekt*, organizirane su likovne radionice za djecu. Njihovi će se radovi naći (ili su se već našli) u muzejskoj slikovnici "Bez vode nema života", uz reprodukcije slika Ivana Generalića, Ivana Rabuzina, Dragana Gažija, Emerika Feješa, Eugena Buktenice, Matije Skurjenija, Drage Juraka i Jakova Bratanića i stihove Zvonimira Baloga, Arsena Dedića i Tonka Maroevića.

Hrvatski muzej turizma u Opatiji sudjelovao je s programom *Voda i more - naša najveća bogatstva*. U suradnji s lokalnim osnovnim školama organizirali su upoznavanje školske djece s važnošću vode i mora te bogatom kupališnom baštinom Opatije. Kroz pisane i likovne radove djeca su na radionicama dala prijedloge za podizanje svijesti o kvalitetnijem upravljanju vodama i poboljšanju uvjeta na kupalištima.

Što nam znači voda, kako je učiniti dostupnom onima koji za njom žedaju, kako se prema njoj odgovorno ponašati da bi je sačuvali za budućnost, samo su neke od tema o kojima se pričalo u *Hrvatskom pomorskom muzeju Split* u Splitu tijekom programa *Slana ili slatka (voda)*.

U *Hrvatskom povijesnom muzeju* u Zagrebu, na izložbi *Voda i Domovinski rat* i pratećim radionicama, posjetitelji su mogli saznati koju je ulogu u ratu odigrala voda.

Plavi planet program je kojeg je pripremio *Hrvatski prirodoslovni muzej* u Zagrebu. Uz obilazak postava muzeja posjetitelji su u Istraživačkom centru "Plavi planet" mogli provjeriti svoje znanje o vodi te pogledati predstavu za djecu "Kapljica i kamen" u izvođenju Malog kazališta lutaka LET - kazalište sjena.

U *Hrvatskom školskom muzeju* u Zagrebu trebalo je pronaći i zabilježiti gdje se sve skriva voda na izlošcima stalnog postava u sklopu programa *Pronađi vodu!*

Zašto je potonuo Titanic, koju ulogu su u tome imale telekomunikacije i kako je zahvaljujući telekomunikacijama dio putnika ipak spašen, moglo se saznati u *HT muzeju* u Zagrebu, gdje je pripremljena izložba *Telekomunikacije i Titanic*.

Program *Voda u kistu i oku* u *Modernoj galeriji* u Zagrebu, u kojoj su izložena najljepša djela hrvatskih slikara i kipara 19., 20. i 21. stoljeća, omogućio je posjetiteljima da kroz igraonice i stručna vodstva upoznaju vodu kao likovni motiv, temu i tehniku. U Taktilnoj galeriji mogli su slike i skulpture doživjeti kroz dodir i zvuk.

U *Muzeju Brodskog Posavlja* u Slavonskom Brodu pripremljen je program *Vodovod ili kamo nas voda vodi?* Posjetitelji su mogli vidjeti izložbu "Stružani - život naselja kroz stoljeća" te kroz radionicu naučiti od kiparice i keramičarke Vesne Osojnički kako su drevni stanovnici Stružana izrađivali posude na lončarskom kolu. Organizirana je i radionica "Vodocpilište" koju je vodio slikar i karikaturist Josip Majić.

Slika 5: *Zdenac života* Ivana Meštrovića, 1905. u svom realnom okruženju (snimila B. Beović)

Neistraženi svijet program je Muzeja Cetinske krajine Sinj u Sinju, kojim su željeli djeci pokazati važnost voda s naglaskom na prožimanju ekologije i povijesno kulturnog nasljeđa.

U *Muzeju Grada Splita* u Splitu predstavljeno je **Dvanaest priča o vodi** od vremena cara Dioklecijana do najnovijeg doba.

Teško je povjerovati da su se Zagrepčani nekada kupali na Savi. Gradska općina je 1926. godine otkupila zemljište na kojem je izgrađeno kupalište. Kako je ono izgledalo? Što je to "babinjak"? To su samo neka od pitanja na koje su posjetitelji mogli dobiti odgovore na radionicama i u stalnom postavu *Muzeja grada Zagreba*, u sklopu programa **Savsko kupalište**.

Kako različiti materijali podnose vlagu? Što sve restauratori trebaju poduzeti da zaštite spomenike od daljnjeg propadanja? Kakve im uvjete treba osigurati u izložbenom prostoru? Odgovore na ta i druga slična pitanja moglo se potražiti u *Muzeju hrvatskih arheoloških spomenika* u Splitu, gdje je organiziran program pod nazivom **Još vode? Ne hvala!**

Skriven od ljudskih pogleda kip Apoksiomena na dnu je Jadrana bio više od dvije tisuće godina. Posjetitelji su mu se mogli diviti u *Muzeju Mimara* u Zagrebu, u sklopu programa **Blago iz dubina**.

U *Muzeju Prigorja*, u Sesvetama, pripremili su program **Izvori i bunari sesvetskog Prigorja**. Posjetitelji su na izložbi umjetničkih fotografija "Klikom u prolazu" mogli vidjeti izvore vode i brojne bunare koji se još uvijek koriste u ruralnim, ali i urbanim dijelovima Gradske četvrti Sesveta.

Učenci Škole primijenjene umjetnosti i dizajna u Osijeku tijekom akcije **Voda** izrađivali su suvenire za koje su motive pronašli u vodenoj baštini grada na Dravi. Radovi su na Međunarodni dan muzeja prezentirani u *Muzeju Slavonije*.

Muzej suvremene umjetnosti u Zagrebu pripremio je program pod nazivom **Zapisano na vodi**. Muzej okružen vodom (rijeka Sava, jezero Bundek i bazen Utrina) pripremio

je za izložbu dvanaest djela hrvatskih i stranih umjetnika vezanih uz temu vode. Jedno od njih nalazi se na ulazu u muzej. To je betonska skulptura/fontana "Oči pročišćenja", rad poljskog kipara Mirosława Balke. Ostale su posjetitelji trebali otkriti u izložbenim dvoranama muzeja.

U *Muzeju triljskog kraja* u Trilju posjetitelji su u sklopu programa **Kamo li vode sve te vode?** mogli saznati više o vodama Trilja iz predavanja prof. Velimira Borkovića.

Na radionici *Muzeja Turopolja* u Velikoj Gorici tražile su se vodene vile.

Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu uključio se u akciju programom **U muzeju kao riba u vodi**. Uz obilazak stalnog postava posjetitelji su mogli sudjelovati u kreativnim radionicama, a što im se sviđjelo, što ne i jesu li se u muzeju osjećali kao riba u vodi, rekli su ispunjavajući priloženi upitnik.

Muzeji Hrvatskog zagorja - Dvor Veliki Tabor u Desiniću su izložbom pod nazivom **Voda u Dvoru Veliki Tabor** i radnim listićima na temu *voda* djeci prezentirali važnost vode u kasno-srednjovjekovnom plemićkom gradu kao što je Dvor Veliki Tabor.

Muzeji Hrvatskog zagorja - Galerija Antuna Augustinčića iz Klanjca su, uz tri Augustinčićeve fontane u parku Galerije, pripremili još jednu ... malo drugačiju - **Fontanu koja se mijenja**.

Muzeji Hrvatskog zagorja - Muzej "Staro selo" u Kumrovcu su u programu **Bunar - nepresušno blago seoskog dvorišta**, kroz tematska predavanja istaknuli važnost očuvanja izvora pitke vode, a po postavima Muzeja

Slika 6: Popularni "franceki" u novom ruhu (snimila B. Beović)

„Staro selo“ Kumrovec istaknuli su posude koje su se nekada koristile za prenošenje vode.

Muzeji Hrvatskog zagorja - Muzej krapinskih neandertalaca u Krapini je programom *Priča o evoluciji = priča o vodi*, posjetiteljima otkrio brojne zanimljivosti o vodi.

Muzeji Ivana Meštrovića - Atelijer Meštrović u Zagrebu pripremili su program *Žeđ za životom/život od vode*. Iz bogatog Meštrovićevog opusa izdvojili su tri skulpturalne kompozicije s motivom vode, odnosno zdenca: *Zdenac života* (1905.) u Zagrebu, *Vrelo života* (1906.) u Drnišu i *Jakovljević zdenac* (1957.) na Sveučilištu Notre Dame u Americi.

Kada netko kaže Dražen i košarka, prva nam je asocijacija Dražen Petrović. Kako je izgledalo Draženovo košarkaško putovanje mali i veliki posjetitelji mogli su saznati u *Muzejsko-memorijalnom centru Dražen Petrović* u Zagrebu, u sklopu programa *Košarkaški Kolumbo*.

Povijesni i pomorski muzej Istre/Museo storico e navale dell'Istria u Puli predstavili su u sklopu programa *Muzeji pod vodom - Musei sotto l'acqua*, zaštićene podmorske lokalitete putničkog parobroda austrijskog Lloyd *Baron Gautsch* i austrougarskog bojnog broda *S.M.S. Szent István*.

Prirodoslovni muzej Dubrovnik u Dubrovniku pripremio je program *Zaboravljeni slučaj - sedmopruga usminjača 1894*. Mladi posjetitelji muzeja pokušali su odgonetnuti što se stvarno dogodilo s ovom kornjačom, vrijednim eksponatom muzeja.

Na radionici u *Prirodoslovnom muzeju i Zoološkom vrtu* u Splitu, u sklopu programa *Hrvatsko podmorje*, posjetitelji su naučili prepoznati neke česte, ali i neke neobične vrste biljaka i životinja te saznali kako ih mogu pronaći u Jadranu.

Program *Prirodoslovnog muzeja Rijeka* u Rijeci, *Vodomiziraj se!*, sastojao se od niza edukativnih interaktivnih radionica namijenjenih djeci predškolske i školske dobi, pokusa za male prirodoslovce, eko-priče i *"Vodokviza"*.

Malakološka zbirka *Stalne izložbe vodenog svijeta* u Osijeku poslužila je kao inspiracija na edukativno-kreativnim radionicama u sklopu programa *Podvodne građevine čudesnih boja i oblika*.

Kako su vodu doživjeli i predstavljali stari majstori moglo se vidjeti u *Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU* u Zagrebu. Naziv programa *Simbolika i priroda vode*.

I u *Tehničkom muzeju* u Zagrebu pričali su priču o vodi. Kroz program *Lica vode* ispričali su priču o vodi po kojoj plovimo, vodi koja gasi vatru, vodi koja pokreće strojeve, vodi koja zemlju čini plodnom.

Zvuk vode bio je program *Tifloškog muzeja* iz Zagreba, a posjetitelji su pokušali prepoznati različite zvukove koje stvara voda.

U *Zavičajnom muzeju Grada Rovinja* u Rovinju osmislili su program *U potrazi za šternama*. Zajedno s rovinjskim izviđačima krenuli su „u potragu za šternama“, fotografirali ih i označili na interaktivnoj karti postavljenoj u prostoru muzeja.

Slika 7: "Kao riba u vodi" u MUO u Zagrebu (snimila B. Beović)

Voda u slici Grada bio je program *Zavičajnog muzeja Ozalj* u Ozlju. Posjetitelji su istraživali svijet vode na slikarskim platnima „vodene vile“ Slave Raškaj i upoznali „vodenu“ tehniku akvarela, a mogli su saznati što je „Munjara“.

U Izložbi slika i fotografija *"Sava u djelima likovnih umjetnika"*, promociji knjige te predstavljanju projekta *"Savska vodenica"*, mogli su uživati posjetitelji *Zavičajnog muzeja Stjepana Grubera* u Županji. Naziv programa *Pružila se Županja kraj Save*.

Oni koji su posjetili prostor *Zbirke Vjenceslava Richtera i Nade Kareš-Richter* u Zagrebu mogli su u programu *Na granici mogućeg i nemogućeg* kroz niz kreativnih radionica eksperimentirati s vodom i pratiti njenu liniju kroz najrazličitija područja umjetnosti - likovnost, glazbu, arhitekturu.

Završni program događanja uz akciju *Voda* i obilježavanje Međunarodnog dana muzeja održan je u petak, 18. svibnja 2012., u MSU-u u Zagrebu.

Programi su bili bogati i raznoliki. Bilo je tu izložbi, predavanja, istraživanja, kreativnih radionica, promocija knjiga, kazališnih i filmskih predstava, kvizova i nagradnih igara, što je od autora programa zahtijevalo puno truda i znanja. Iako je 17. muzejska edukativna akcija *Voda* bila prvenstveno namijenjena učenicima osnovnih i srednjih škola i odrasli su iz nje mogli puno toga naučiti te se još jednom uvjeriti koliko su nam voda i okoliš dragocjeni i kako je krajnji čas da odnos prema njima promijenimo. A budući da nije bilo moguće posjetiti sve te programe za vrijeme trajanja akcije, možda ne bi bilo loše da barem dio njih postane stalni postav u muzejima, jer *Voda* je život.

Bilo je zanimljivo, poučno, kreativno i poticajno. Zbog svega toga je ocjena za 17. muzejsku edukativnu akciju Voda: 5+. ■

LITERATURA

VODA, 17. muzejska edukativna akcija Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a, knjižica ulaznica s programom događanja, 2012.

<http://www.msu.hr>